

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
факультет медико-фармацевтичних технологій
кафедра косметології і ароматології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: **«ВИВЧЕННЯ СПОЖИВЧИХ ПЕРЕВАГ ЗУБНИХ
ПАСТ СЕРЕД МЕШКАНЦІВ УКРАЇНИ»**

Виконала: здобувачка вищої освіти
групи

ТПКЗм18(5,6з)-01

спеціальності: 226 Фармація,
промислова фармація
освітньої програми Технології
парфумерно-косметичних засобів

Марина ВАРДАНЯН

Керівник: професор закладу вищої
освіти кафедри косметології і
ароматології, д.біол.н., професор

Ольга ФІЛІПЦОВА

Рецензент: професор закладу вищої
освіти кафедри організації та економіки
фармації, д.фарм.н., професор

Інна БАРАНОВА

АНОТАЦІЯ

Випускна кваліфікаційна робота присвячена вивченню споживчих переваг зубних паст серед мешканців України. Проаналізовано ринок зубних паст, який є імпортозалежним. Частка вітчизняного виробника складає менше 10%. Визначено які торгові марки зубних паст обирають найчастіше українці. Проведений аналіз свідчить, що сучасна молодь використовує зубні пасти переважно мас-маркету. Споживачі обирають зубну пасту на підставі того, наскільки активно бренд представлений на ринку.

Робота викладена на 46 сторінках і складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку джерел наукової літератури. Робота містить 19 рисунків та 38 джерел літератури.

Ключові слова: зубні пасти, споживчі переваги, анкетування, Україна.

ANNOTATION

The final qualifying work is devoted to the study of the consumer preferences of toothpastes among the residents of Ukraine. The toothpaste market, which is import-dependent, was analyzed. The share of the domestic producer is less than 10%. It has been determined which brands of toothpaste are most often chosen by Ukrainians. The conducted analysis shows that today's youth use mainly mass market toothpastes. Consumers choose toothpaste based on how active the brand is on the market.

The work is laid out on 46 pages and consists of an introduction, three sections, general conclusions, and a list of sources of scientific literature. The work contains 19 drawings and 38 literature sources.

Key words: toothpastes, consumer preferences, survey, Ukraine.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. КЛАСИФІКАЦІЯ ЗУБНИХ ПАСТ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ЇХ СКЛАДУ	8
1.1. Комплексний догляд за ротовою порожниною.....	8
1.2. Класифікація зубних паст.....	10
1.3. Дослідження складу засобів для гігієни ротової порожнини	11
1.4. Як правильно вибрати зубну пасту.....	15
1.5. Аналіз ринку зубних паст	18
Резюме.....	19
РОЗДІЛ II. ОБҐРУНТУВАННЯ ОБ’ЄКТІВ ТА МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	20
2.1 Об’єкти досліджень.....	20
2.2 Методи досліджень.....	20
РОЗДІЛ III. ВИВЧЕННЯ СПОЖИВЧИХ ПЕРЕВАГ ЗУБНИХ ПАСТ СЕРЕД МЕШКАНЦІВ УКРАЇНИ	26
3.1 Результати анкетування	26
3.2 Рекомендації щодо правильного вибору та коректного застосування зубних паст.....	39
Висновки до розділу III	42
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	51

ВСТУП

Актуальність теми. Гігієна відіграє важливу роль у нашому повсякденному житті. Для здорового життя зубам слід приділяти велику увагу. Рот і його основні складові зуби, язик повинні отримувати найкращий догляд. Збереження зубів впродовж життя є дуже важливим для кожної людини. Як стверджують стоматологи, стан зубів лише на 15% залежить від харчування та спадковості. При цьому найважливіший вплив має гігієна. Усім без винятку потрібно регулярно приділяти увагу правильному догляду за порожниною рота. Систематичне чищення із застосуванням грамотно підібраних засобів – це найкращий спосіб профілактики стоматологічних хвороб [10,15].

У давні часи зубної пасти не було. Наші предки чистили зуби за допомогою натуральних інгредієнтів. Завдяки сучасним інноваціям ринок зубних паст постійно зростає. Зубна паста використовується для захисту зубів, для запобігання карієсу та усунення неприємного запаху з рота [2,13].

Наразі у мережі Інтернет можна знайти безліч інформації яким повинен бути догляд за ротовою порожниною. Попри доступність цієї інформації лікарі-стоматологи постійно стикаються із зубним нальотом та відкладеннями зубного каменю у населення України. Досить багато людей приділяють недостатньо уваги звичайному чищенню зубів. Адже правильний догляд за ротовою порожниною вкрай важливий для усунення неприємного запаху, запобігання карієсу та надійної профілактики втрати зубів. При цьому, якщо правила гігієни за ротовою порожниною людини не дотримуються, на зубах накопичується наліт. Далі у проміжках між зубами починають активно розкладатися шматочки їжі. Візуально такі зуби виглядають непривабливо та стає відчутний неприємний запах із рота [1,17].

Якщо ігнорувати правила догляду за порожниною рота протягом тривалого часу, наліт, що накопичився, твердітиме. Пізніше на зубах появиться зубний камінь. Уже не вийде відчистити в домашніх умовах такі

зуби, чищення не прибере й несвіже дихання. Відкладення каменю потрібно знімати у стоматолога. У протилежному випадку ясна будуть кровоточити, збільшиться у рази ризик розвитку карієсу [4,6].

Отже, якщо відсутня гігієна ротової порожнини, утворюється джерело хронічної інфекції. Це стає причиною порушення роботи імунітету та збільшення ризику виникнення різних проблем зі здоров'ям людини.

Таким чином, рівень обізнаності сучасної молоді щодо гігієнічного догляду за ротовою порожниною та вибору зубних паст є недостатнім і потребує покращення.

Мета та завдання дослідження. Метою роботи є вивчення споживчих переваг зубних паст серед мешканців України.

Для досягнення поставленої мети потрібно було вирішити такі завдання:

- ✓ провести аналіз літературних джерел щодо комплексного догляду за ротовою порожниною;
- ✓ розглянути еволюцію зубних паст, визначити її склад та види;
- ✓ провести анкетування серед здобувачів вищої освіти 3-5 курсів Національного фармацевтичного університету;
- ✓ провести суб'єктивну оцінку впливу зубних паст на організм людини;
- ✓ надати практичні рекомендації для споживачів зубних паст щодо правильного вибору та коректного застосування.

Об'єкти досліджень. Літературні джерела інформації щодо засобів по догляду за ротовою порожниною. Результати анкетування споживачів зубних паст.

Предметом досліджень є вивчення ставлення споживачів до зубних паст та дослідження їх рівня обізнаності про засоби по догляду за ротовою порожниною на вітчизняному косметичному ринку.

Методи дослідження. У роботі використані: аналітичний метод, аналіз літературних джерел, проведення анкетування серед здобувачів вищої освіти

3-5 курсів Національного фармацевтичного університету з метою вивчення споживчих переваг щодо використання зубних паст.

Практична значення отриманих результатів. Визначена цільова аудиторія споживачів зубних паст, яку складають жінки, чоловіки та діти. На наступному етапі наших досліджень вивчено склад зубних паст на вітчизняному ринку. Досліджено склад сучасних зубних паст, орієнтованих на здоровий спосіб життя.

Практичне значення мають ознайомчо-інформаційні заходи стосовно обізнаності щодо правильного вибору зубних паст.

Елементи наукових досліджень полягають в розробці методичних засад дослідження поведінки споживачів зубних паст.

Апробація результатів. Отримані результати дослідження зберігатимуться на кафедрі косметології і ароматології Національного фармацевтичного університету. При проведенні викладачами кафедри виховних заходів щодо підтримки здорового способу життя та здоров'я сучасної молоді можуть бути використані дані опитування споживачів зубних паст.

Результати досліджень, викладені у роботі, оприлюднено під час IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «YOUTH PHARMACY SCIENCE» (6-7 грудня 2023 р., м. Харків).

Публікації. За темою кваліфікаційної роботи опубліковано тези доповіді.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, першого розділу (контент-аналіз літературних джерел інформації щодо зубних паст), другого розділу (методи дослідження), третього розділу (результати опитування споживачів зубних паст), загальних висновків, переліку літературних джерел, використаних при написанні кваліфікаційної роботи. Робота містить 19 рисунків, 38 джерел літератури.

РОЗДІЛ І. КЛАСИФІКАЦІЯ ЗУБНИХ ПАСТ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ЇХ СКЛАДУ

1.1 Комплексний догляд за ротовою порожниною

В еру персоналізованої медицини важливо, щоб здоров'я ротової порожнини було інтегровано в цю концепцію. Ротова порожнина підтримує високоіндивідуалізований мікробіом, який еволюціонував для сприяння здоров'ю порожнини рота та існує в динамічному балансі з господарем. Мікроекологічні зміни в біології порожнини рота можуть призвести до шкідливих змін у складі або метаболічній активності мікробіому порожнини рота, так званого «дисбактеріозу» [5].

Догляд за порожниною рота визначається у вузькому сенсі як очищення зубів, ротової порожнини та зубних протезів, а в широкому значенні як підтримка функцій порожнини рота (годування, ковтання, жування, мова, естетика тощо), лікування зубів, годування. і тренування ковтання, і тренування артикуляції [12].

У минулому це вважалося простим чищенням ротової порожнини, але концепція догляду за порожниною рота поступово розширилася, і багато досліджень та опитувань було проведено у співпраці з різними іншими професіями [22].

Як наслідок, охорона здоров'я порожнини рота бере участь не лише в профілактиці пневмонії, але й у виникненні та зниженні тяжкості діабету, серцево-судинних захворювань, деяких злоякісних пухлин, цереброваскулярних захворювань, ревматоїдного артрити, деменції тощо. Це також потужна підтримуюча терапія при лікуванні раку [36].

На термінальних етапах життя догляд за здоров'ям порожнини рота може допомогти людям зберегти свою гідність, продовжуючи споживати їжу перорально до кінця життя [3].

Під час катастроф було встановлено, що догляд за здоров'ям порожнини рота є таким же важливим, як і увага до глибоких тромбоз вен. Також було встановлено, що він ефективний у профілактиці важких захворювань, таких як COVID-19. І хоча це мало обговорювалося, було встановлено, що воно має медичні та економічні переваги, такі як скорочення тривалості госпіталізації та витрат на лікування [7,18].

COVID-19 — це інфекційне захворювання, спричинене важким гострим респіраторним синдромом коронавірусу 2 (SARS-CoV-2), нещодавно відкритим коронавірусом, який у 2020 році призвів до глобальної пандемії. Клінічні прояви COVID-19 дуже різноманітні, симптоми варіюються від легких до важких. Корельовані симптоми також можуть проявлятися в ротовій порожнині, що є потенційним шляхом для вірусної інфекції, а тому може бути потенційним шляхом для SARS-CoV-2. У нещодавніх дослідженнях серед пацієнтів з інфекцією SARS-CoV-2 повідомлялося про розлади смаку та нюху, сухість у роті, шум і запалення ротової порожнини, гіркоту в роті, утруднене ковтання та відчуття печіння. Були випадки ураження слизової оболонки порожнини рота у пацієнтів з діагнозом COVID-19. Також були виявлені певні кореляції між пародонтитом і тяжкістю захворювання COVID-19. Слизова ротової порожнини через наявність рецепторів ACE2 дуже сприйнятлива до інфекції SARS-CoV-2. Виникнення змін на слизовій оболонці порожнини рота має підвищити пильність практикуючих стоматологів. Однак знання в цій галузі все ще обмежені, і в області оральних проявів COVID-19 потрібні додаткові дослідження та спостереження за пацієнтами [10,27].

Так, під час пандемії всі користувачі протезів виявили підвищений інтерес до гігієни зубів і збільшення частоти чищення зубів або зубних протезів. Серед груп із застосуванням зубних протезів ті, хто отримував знімні протези з утримуванням імплантатів, мали найгірші функціональні обмеження, що можна пов'язати з відкладенням планового технічного обслуговування. Тому надання всім пацієнтам науково обґрунтованої

інформації про правильний догляд за зубами та протезами під час пандемії було дуже корисним, як і наразі [9,38].

Сьогодні, на жаль, багато людей не приділяють достатньої уваги звичайному чищенню зубів. Правильний догляд за ротовою порожниною та зубами є важливим для усунення неприємного запаху, запобігання карієсу та профілактики втрати зубів [9].

1.2 Класифікація зубних паст

Зубна паста визначається як напівтвердий матеріал для видалення природних відкладень із зубів, і її слід використовувати одночасно із зубною щіткою [2].

Зубні пасти - це засоби щоденного догляду за порожниною рота, хімічний склад яких постійно змінюється через конкуренцію виробників. Стоматологам стає все важче рекомендувати найкращу зубну пасту, а пацієнтам – вибрати одну [14].

Існує багато класифікацій зубних паст. Виділяють 2 категорії зубних паст:

- ✓ гігієнічні
- ✓ лікувально-профілактичні чи лікувальні.

Гігієнічні пасти обирає споживач самостійно. Для вибору лікувально-профілактичних зубних паст потрібна консультація лікаря стоматолога [31].

Лікувально-профілактичні зубні пасти мають виражений лікувальний ефект. Стоматолог призначає їх використовувати від одного тижня до одного місяця [21].

Лікувально-профілактичні зубні пасти діляться на:

- для чутливих зубів
- відбілюючі
- пасти, що містять фтор та не містять його
- протизапальні
- органічні

- з антибіотиком триклозан
- від зубного каменю
- сольові – для лікування пародонту [37].

У складі гігієнічних паст НЕ ПОВИННО БУТИ:

- пропіленгліколь – затримується в тканинах і викликає отруєння, може сприяти ракоутворенню;
- лаурилсульфат натрію – це піноутворюючий компонент, висушує слизову оболонку порожнини рота, викликає чутливість ясен до харчових кислот і алергенів. Дослідження, проведені в Норвегії і Осло показали, що лаурилсульфат натрію сприяє розвитку виразкових уражень, так званий афтозний стоматит.
- антибіотиків – якщо у складі зубної пасти міститься антибіотик то це вже лікувальна паста.
- барвники, парабени, ароматизатори, підсолоджувачі – чим менше цих речовин у складі зубної пасти, тим краще [35].

Зубні пасти з якісним складом не продаються в супермаркетах та їх вартість в декілька разів вища, ніж паст класу мас-маркету [33].

1.3 Дослідження складу засобів для гігієни ротової порожнини

Зубна паста є одним із найпоширеніших стоматологічних продуктів із найбільшими продажами. Його використання є одним із найпопулярніших засобів гігієни порожнини рота в розвинених країнах. За останні 30 років у складі зубної пасти відбулася велика різноманітність змін. Однією з головних змін є використання зубної пасти як системи доставки терапевтичних речовин у ротову порожнину [12].

На ринку можна знайти велику різноманітність зубних паст для різних цілей: профілактика карієсу, профілактика гінгівіту, запобігання утворенню зубного каменю, профілактика гіперчутливості дентину та відбілювання зубів [24].

Зубні пасти містять наступні речовини:

✓ Абразивні речовини - це речовини, які використовуються для шліфування, шліфування або полірування. Вони видаляють речовини, що прилипли до поверхні зубів, не дряпаючи її, і підкреслюють їхній природний блиск.

Карбонат кальцію - дрібний білий мікрокристалічний порошок без запаху, практично нерозчинний у воді. Цей абразив використовується дуже давно. Його абразивність, як правило, вища, ніж у фосфату кальцію. Існує два типи: важкий і осаджений. Сировиною для першого є вапняк, а для другого - гідроксид кальцію [5].

Кальцій фосфат двоосновний; Фосфат кальцію двоосновний, дигідрат. Існує форма дигідрату і форма ангідриду. Оскільки форма ангідриду твердіша за форму дигідрату, вона не часто використовується сама по собі. Форма дигідрату має м'який абразивний ефект і приємна на дотик під час використання. Він нейтральний за рН і має хорошу сумісність з іншими інгредієнтами. Однак, коли він знаходиться в зубній пасті протягом тривалого періоду часу, він втрачає кристалізаційну воду, перетворюється на форму ангідриду, що робить зубну пасту твердою. З цієї причини додається сіль магнію або інший стабілізатор [7].

Кремнезем, гідрат кремнезему. Основним інгредієнтом діоксиду кремнію, який використовується в абразивах, є аморфний діоксид кремнію високої чистоти, і існують різновиди різних типів, властивості яких змінюються залежно від методу виробництва. Кремнезем дуже підходить для використання в зубних пастах, що містять фтор, оскільки під час реакції з фтором не утворюється нерозчинна сіль. Оскільки його показник заломлення нижчий, ніж у інших абразивів, діоксид кремнію можна використовувати для виготовлення прозорих гелевих зубних паст [18].

✓ Інші абразиви.

Гідроксид алюмінію також використовують як альтернативу двоосновному фосфату кальцію, оскільки він дешевший. Для спеціальних

типів також можна використовувати інші абразиви, такі як пірофосфат кальцію, нерозчинний метафосфат натрію, карбонат магнію та алюміній [9].

Зв'язувальні речовини - використовуються для запобігання роз'єднанню порошкоподібних і рідких інгредієнтів і надання відповідного ступеня в'язкопружності та форми зубній пасті. Вони можуть запобігти висиханню зубної пасти, зв'язуючи воду. Також вони впливають на дисперсійність, піноутворення, полоскання та інші якості зубної пасти в ротовій порожнині. Найпоширенішим зв'язуючим в даний час є натрійкарбоксим-етилцелюлоза (КМЦ) [29].

✓ Альгінат натрію - його отримують з водоростей, що належать до *Phaeophyceae*, переважно з видів *Laminaria* (4). Він використовується як суспендуєчий і загусник, а також для приготування водозмішуваних паст, кремів і гелів. Залежно від необхідної в'язкості для приготування паст і кремів використовують від 1 до 10 %.

Карбомери - це синтетичні високомолекулярні полімери акрилової кислоти, зшиті поліалкєніловими ефірами цукрів або поліспиртів. Карбомер використовується в зубних пастах як сполучна речовина (загусник) [31].

Зволожувачі - вони запобігають втраті води та подальшому затвердінню пасти в тюбику або коли вона піддається впливу повітря. Вони також забезпечують кремову текстуру. Це коротколанцюгові поліспирти, такі як гліцерин, сорбіт (висококонцентрований водний розчин), пропіленгліколь і поліетиленгліколь [37].

✓ Розчинники - вода є найпоширенішим розчинником, який використовується в зубній пасті. Він розчиняє інгредієнти та дозволяє їх змішувати.

✓ Піноутворювачі - функції піноутворювачів полягають у розподіленні зубної пасти по всій ротовій порожнині для посилення очисного ефекту та, діючи як поверхнево-активна речовина, очищають забруднення всередині неї.

Лаурилсульфат натрію - він демонструє високу спорідненість до білків і є сильним денатуруючим агентом. Лаурилсульфат натрію може подразнювати шкіру та слизові оболонки. Він також може пошкодити муциновий шар слизової оболонки шляхом денатурації його глікопротеїнів (8). Тоді епітелій буде більш уразливим для подразників, і це може призвести до афтозних виразок у деяких пацієнтів [25,31].

✓ Ароматизатори - вони позбавляють від неприємного запаху і присмаку іншої сировини і надають холодний, освіжаючий смак.

Підсолоджувачі - покращують смак зубних паст і рідин для полоскання рота і надають їм м'якого солодкого смаку. Найпоширенішими підсолоджувачами є сахарин натрію, сорбіт і гліцерин. Ксиліт є підсолоджувачем, який, як стверджується, також забезпечує дію проти карієсу [4].

Фарбувальні засоби - надають привабливого вигляду зубним пастам. Кольорові речовини класифікуються за Індексом кольору (CI), опублікованим Товариством фарбувачів і колористів і Американською асоціацією текстильних хіміків і колористів, або за системою під назвою FD&C Colours. Діоксид титану часто додають в зубні пасти, щоб надати їм білого кольору [23].

✓ Консерванти - запобігають розвитку мікроорганізмів у зубних пастах і рідинах для полоскання рота. В основному це бензоат натрію, метилпарабен і етилпарабен.

Зубні пасти мають широкий спектр інгредієнтів: абразиви, зволожувачі, консерванти, загусники або зв'язувальні речовини, миючі засоби, ароматизатори та терапевтичні речовини [36].

Зубні пасти з фтором, які борються з карієсом, стали поширеними. Нинішня конкуренція між продуктами відбувається за додаткові переваги, які вони можуть запропонувати - лідируючими засобами проти зубного каменю та відбілювання [19].

Зубні пасти, призначені для особливих груп населення, зростають і тепер включають десенсибілізуючі зубні пасти, натуральні зубні пасти, зубні пасти для курців і пасти, призначені для людей з ксеростомією. Найновіші зубні пасти є продуктами з багатьма перевагами, які включають серед своїх властивостей клінічно продемонстрований ефект проти гінгівіту, наприклад Crest Gum Care і Colgate Total, які нещодавно були схвалені Управлінням з контролю за якістю харчових продуктів і медикаментів щодо ефектів проти зубного нальоту/гінгівіту, а також проти карієсу [16, 23].

1.4 Як правильно вибрати зубну пасту

Вибір зубної пасти важливий для здоров'я наших зубів. Необхідно обов'язково звернути увагу на кілька важливих речей, коли справа стосується вашої зубної пасти; однак це здебільшого залежить від ваших особистих уподобань або медичних потреб. Найважливіше вибрати зубну пасту, яка дозволить вам чистити зуби двічі на день і відповідати вашим потребам здоров'я [1].

Перевірте наявність фтору. Важливо, щоб зубна паста містила фтор, оскільки він допомагає зміцнити емаль ваших зубів. Наша емаль постійно піддається впливу кислот, а фтор ремінералізує всю структуру. Переконайтеся, що фтор є інгредієнтом будь-якої зубної пасти, яку ви купуєте. У зубній пасті має бути 1000 частин на мільйон [21].

Фтор особливо важливий для діабетиків, оскільки він допомагає видалити наліт. Оскільки інфекція в роті може бути небезпечною для діабетика, важливо підтримувати рот, ясна та зуби якомога здоровішими [2]. Необхідно застосовувати 30-секундне полоскання антибактеріальною рідиною для полоскання рота, щоб забезпечити здоров'я порожнини рота.

Найкраще вибрати зубну пасту, схвалену Американською стоматологічною асоціацією (ADA), оскільки вона гарантує, що кожен

продукт із печаткою відповідає певним стандартам. На упаковці зубної пасти буде логотип ADA, якщо він схвалений цією організацією [13].

Коли ви шукаєте зубну пасту для своєї дитини, важливо вибрати ту, яка розроблена спеціально для неї. Діти частіше ковтають зубну пасту, а дитячі зубні пасти часто не містять лаурилсульфату натрію, який не слід ковтати [34]. Крім того, зубні пасти для дорослих більш жорсткі для емалі, тому їх не слід використовувати для дитячих зубів [15].

Якщо у вас чутливі зуби, вам може допомогти придбати зубну пасту, призначену для боротьби з цією проблемою. На етикетці повинно бути написано, що вона призначена для чутливих зубів. Ви можете не відразу помітити результати, тому переконайтеся, що ви використовуєте пасту для чутливих зубів [26].

Якщо ви спробуєте безрецептурну зубну пасту для чутливих зубів, через деякий час ви можете виявити, що вона вам не підійде. Якщо це так, ваш стоматолог може призначити вам більш сильну версію [3].

Хороша зубна паста для чутливих зубів має бути липкою та важчою для видалення, ніж звичайна зубна паста. Допомогає мінералам довше залишатися на поверхні зубів, забезпечуючи посилений ремінералізуючий ефект.

Деякі зубні пасти дійсно допомагають відбілити зуби. Якщо ваші зуби забарвилися через те, що ви їсте та п'єте, ви можете спробувати відбілюючу зубну пасту. У цих зубних пастах зазвичай використовуються абразиви для видалення плям із поверхні зубів. Шукайте ту, на якій написано «відбілює зуби» або «відбілювання» [14,22].

Однак відбілюючі зубні пасти можуть завдати шкоди, якщо використовувати їх протягом тривалого часу. Насправді вони можуть сприяти підвищенню чутливості та руйнуванню емалі, особливо якщо ви сильно натискаєте під час чищення зубною щіткою з твердою щетиною. Запитайте свого стоматолога про те, як довго для вас безпечно використовувати відбілюючу зубну пасту [8].

Інший варіант, коли мова заходить про зубну пасту, — придбати таку, яка зменшує утворення зубного каменю. Якщо це ваша мета, виберіть ту, яка містить пірофосфати як інгредієнт. Цей інгредієнт, як відомо, допомагає зменшити утворення зубного каменю з часом.

Вибирайте органіку, щоб отримати більше натуральних інгредієнтів. З іншого боку, органічні зубні пасти містять більше натуральних інгредієнтів, які можуть бути здоровішими для вашої ротової порожнини (хоча не обов'язково); однак вони також зазвичай не містять фтору, який, на думку більшості стоматологів, важливий для здоров'я зубів [29].

Деякі натуральні зубні пасти містять сіль, яка також є абразивною, тому чистити зуби потрібно обережно.

Необхідно вибрати свій улюблений смак. Коли ви задовольняєте інші вимоги, ви вирішуєте, який смак ви виберете. Насправді, важливо вибрати той із смаком, який вам подобається, оскільки це спонукатиме вас частіше чистити зуби, тож вибирайте те, що лоскоче ваші смакові рецептори [10].

Смак особливо важливий для дитячих зубних паст, оскільки вони будуть із більшим ентузіазмом чистити зуби, якщо зубна паста має приємний смак, який їм подобається, наприклад, жувальна гумка або полуниця. Просто переконайтеся, що вони розуміють, що їм не можна їсти або ковтати зубну пасту [17].

Необхідно вибрати текстуру, яка вам подобається. Текстура насправді не має такого великого значення з точки зору того, як вона очищає ваші зуби, тому ви вирішуєте, яку пасту, гель чи рідину ви оберете. Пасти та гелі справді полегшують чищення, оскільки вони краще чіпляються за зубну щітку та зуби [10].

Необхідно шукати таку пасту, яка освіжає подих. Якщо неприємний запах з рота є проблемою для вас, виберіть ту, яка допоможе освіжити дихання. Це повинно бути позначено на упаковці. Зазвичай до складу цих зубних паст входять інгредієнти, які зменшують смердюче дихання,

приховуючи неприємні запахи, або вони борються з бактеріями, що викликають неприємний запах [20].

1.5 Аналіз ринку зубних паст

Зубні пасти відносяться до товарів гігієни першої необхідності і попит на них залишається стабільним навіть за умов військових дій в Україні. Скорочення споживання може бути пов'язане лише з безпосередньою окупацією територій України. Ринок зубних паст є імпортозалежним. Частка вітчизняного виробника складає менше 10%. Проте в умовах воєнного стану це дозволяє підтримувати ринок на плаву, оскільки руйнування українських виробництв мало впливає на наповненість полиць продукцією. [3,15].

Проблеми із логістикою часто виникають на ринках імпортозалежних товарів. Україна перебуває в умовах військових дій і зазнає затримок та черг на залізничних прикордонних контрольних пунктах, а паливна криза негативно впливає на автомобільні перевезення. Постачання зубних паст також може стикатися з труднощами. Це на деякий час це розірве логістичні ланцюжки і може призвести до дефіциту товару в окремих випадках[18].

Сучасні споживачі обирають зубну пасту, ґрунтуючись на тому, наскільки активно бренд представлений на ринку. Якість та ціна самого продукту може відходити на другий план, враховуючи в середньому низький розкид цих параметрів [24].

РЕЗЮМЕ

Проведено аналіз літературних джерел і розглянуто класифікацію та склад зубних паст.

Зубна паста є одним із найпоширеніших стоматологічних продуктів із найбільшими продажами. Її використання є одним із найпопулярніших засобів гігієни порожнини рота в розвинених країнах.

За останні 30 років у складі зубної пасту відбулася велика різноманітність змін. Однією з головних змін є використання зубної пасту як системи доставки терапевтичних речовин у ротову порожнину. При покупці зубних паст варто звертати увагу на речовини у складі засобу. Бажано, щоб зубні пасту не містили натрію лаурилсульфат.

Зубні пасту відносяться до товарів гігієни першої необхідності і попит на них залишається стабільним навіть за умов військових дій в Україні. Ринок зубних паст є імпортозалежним. Частка вітчизняного виробника складає менше 10%.

На жаль, не усі споживачі обізнані як правильно обрати зубну пасту. Це і обумовило вивчення споживчих переваг зубних паст серед мешканців України.

РОЗДІЛ II. ОБҐРУНТУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ТА МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Об'єкти досліджень

Об'єкти досліджень. Об'єктами досліджень є дані літературних джерел щодо особливостей використання зубних паст серед населення України. Результати анкетування здобувачів вищої освіти 3-5 курсів Національного фармацевтичного університету.

2.2 Методи досліджень

З метою дослідження споживчих переваг зубних паст найважливішим завдання є вивчення споживчої поведінки, за допомогою якої виробник має можливість створити продукт, який задовольнить потреби кінцевого споживача. Виробник при цьому отримає максимальний прибуток.

Згідно поставлених завдань проведено опитування споживачів зубних паст. Наразі у зв'язку із подіями в Україні та неможливістю провести опитування за допомогою роздрукованих анкет, проведено опитування респондентів за допомогою онлайн-анкети, створеної у Google Forms. Онлайн анкетування також дозволяє зекономити час, необхідний для проведення опитування. Анкета містила питання щодо споживчих переваг та особливостей використання зубних паст серед населення України.

В анкетуванні прийняли участь 105 здобувачів вищої освіти 3-5 курсів Національного фармацевтичного університету різної вікової категорії, переважну більшість яких склали молодь віком 19 років до 22 років, які користуються зубними пастами, представленими на ринку України. Анкетування проведено з дотриманням етичних вимог. Отримані результати занесені до таблиці Microsoft Excel. Розрахунки були проведені у програмі Statistica 6.0.

Нижче наведено питання анкети для вивчення споживчих переваг зубних паст, представлених на косметичному ринку України.

Запропоновані питання та відповіді на них представлено нижче.

Анкета для споживачів зубних паст

Вкажіть Ваш вік?

19 років

20 років

21 рік

22 роки

Ваш варіант відповіді _____

Як часто відвідуєте стоматолога?

тільки коли відчуваю зубну біль і не допомагають ліки

тільки коли відчуваю зубну біль

1 раз на півроку з метою профілактики

1 раз на рік з метою профілактики

Ви користуєтесь зубними пастами?

Так

Ні

Чому Ви використовуєте зубні пастаи?

з метою особистої гігієни;

для усунення неприємного запаху з ротової порожнини;

з метою відбілювання зубів та профілактики карієсу;

з метою особистого задоволення;

віяння моди (бо усі зараз користуються);

відповідність соціальним нормам;

- маю проблеми з самооцінкою;
- щоб подібатись іншим.

Як часто Ви користуєтесь зубними пастами?

- щодня
- 2 рази на день (зранку та ввечері)
- декілька разів на тиждень
- іноді
- не замислююсь

Які зубні пасти ви купуєте найчастіше?

- гігієнічні
- лікувально-профілактичні
- спеціалізовані (натуральні, для чутливих зубів, відбілюючі, протизапальні, сорбційні)

Серед спеціалізованих зубних паст ви найчастіше купуєте?

- натуральні,
- для чутливих зубів,
- відбілюючі,
- протизапальні,
- сорбційні

Де найчастіше Ви купуєте зубні пасти?

- В супермаркетах КЛАС, АТБ та інших
- В супермаркетах Єва, Prostor
- В аптеках
- Он-лайн на професійних сайтах косметики
- Сітьовий маркетинг (Amway)

Якими брендами зубних паст Ви користуєтесь?

- Colgate
- Blend-a-med
- Lacalut
- Sensodyne
- Splat
- Oral B
- President
- Parodontax
- R.O.C.S.
- Himalaya
- Crest
- SWISSDENT.

Як часто змінюєте бренд зубної пасти?

- не змінюю взагалі
- змінюю бренд 1 раз на місяць
- змінюю бренд 1 раз на 3 місяці
- змінюю бренд 1 раз у півроку

На що Ви звертаєте увагу при покупці зубних паст?

- Якість
- Ціна
- Безпека
- Ефективність засобу
- Склад
- Натуральність
- Бренд

Які пасти обираєте частіше?

- Натуральні
- З хімічним складом
- Не замислююсь

Чи звертаєте ви увагу на наявність у складі зубної пасти лаурилсульфат натрію?

- Так
- Ні

Де Ви шукаєте відповіді на питання щодо вибору зубних паст?

- Власний попередній досвід
- Рекомендації стоматологів
- Реклама у ЗМІ
- Рекомендації друзів
- Реклама відомих інфлюенсерів в Інстаграм
- Інше _____

Як часто Ви купуєте зубні пасти?

- 1 раз на 15 днів
- 1 раз на місяць
- більше ніж за місяць

Яка одноразова сума коштів є для Вас прийнятною при покупці зубної пасти?

- 50 грн
- 100 грн
- 150 грн

понад 150 грн

Після використання зубних паст Ви мали негативні наслідки?

Так

Ні

Які наслідки можуть бути після використання не якісних зубних паст?

стирання емалі

поява підвищеної чутливості зубів

алергічні реакції

нудота,

блювання,

спастичний біль в епігастрії,

сухість у ротовій порожнині,

інше

Про що говорить індекс RDA на тюбику пасти?

Не знаю

Знаю

Які питання Ви задали би стоматологу?

Як правильно обрати зубну пасту?

Якому бренду надати перевагу?

Як часто можна користуватися зубними пастами для відбілювання зубів?

Чи є фтор у складі зубних паст шкідливим?

Як часто можна користуватися електричною зубною щіткою?

Інше

РОЗДІЛ III. ВИВЧЕННЯ СПОЖИВЧИХ ПЕРЕВАГ ЗУБНИХ ПАСТ СЕРЕД МЕШКАНЦІВ УКРАЇНИ

3.1 Результати анкетування

В анкетуванні прийняли участь 105 здобувачів вищої освіти 3-5 курсів НФаУ.

Вік опитаних наведено на рис. 3.1.

Рис. 3.1 Вік опитаних респондентів

Переважну більшість опитаних склали здобувачі вищої освіти 5 курсів: 22 роки (30%). Майже однакову кількість склали респонденти віком 21 та 20 років (25% та 26% відповідно). Так, 19% склали опитані віком 19 років.

Вивчено частоту відвідування лікаря-стоматолога (рис. 3.2). Тільки коли відчуваю зубну біль і не допомагають ліки відвідують стоматолога 45% респондентів. Так, 35% опитаних – тільки коли відчуваю зубну біль. По 10% респондентів бувають у стоматологічній клініці 1 раз на півроку з метою профілактики та 1 раз на рік з метою профілактики. Отримані дані свідчать про те, що сучасна молодь рідко відвідує стоматолога з метою профілактики і лише у крайніх випадках при сильному болю.

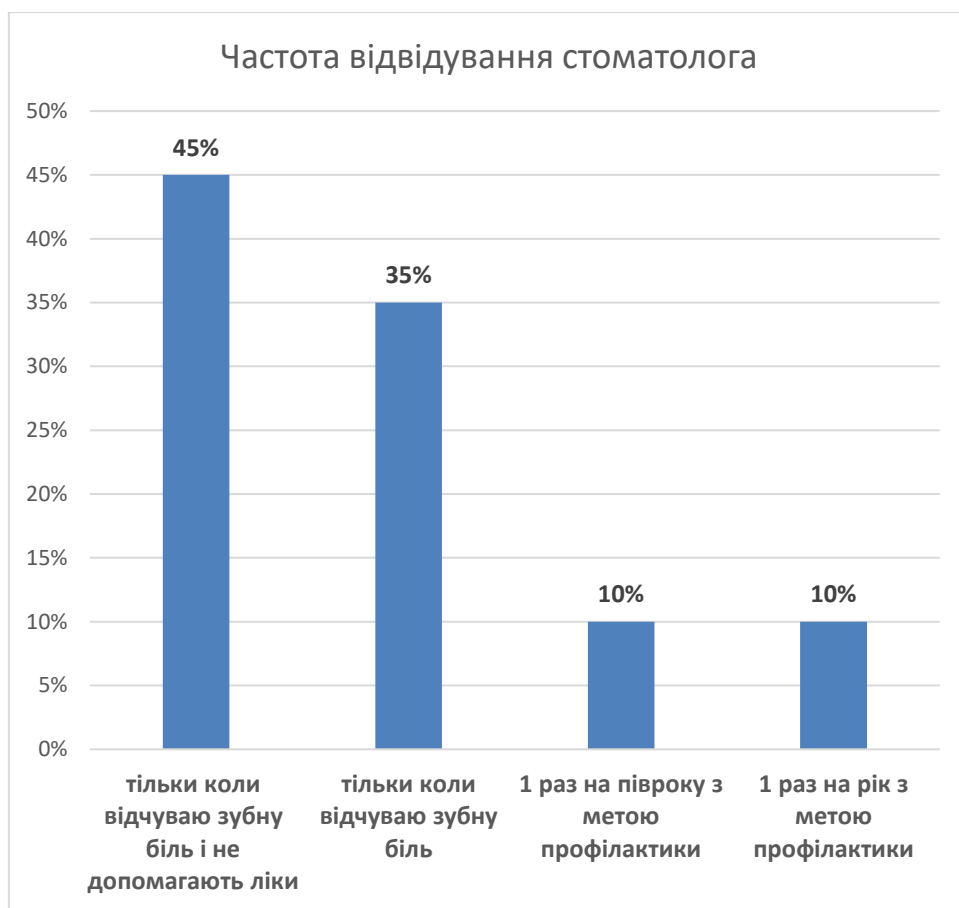

Рис. 3.2 Частота відвідування лікаря-стоматолога

Це може бути обумовлено низькою обізнаністю споживачів щодо можливих негативних наслідків при відсутності профілактичного догляду за ротовою порожниною з одного боку. З іншого, низькою платоспроможністю української молоді в умовах боєвих дій.

На наступному етапі досліджень встановлено користуються чи не користуються зубними пастами здобувачі вищої освіти. Встановлено, що усі респонденти користуються зубними пастами.

Саме у цьому віці 19-22 роки молодь більше стурбована своєю зовнішністю та запахом з ротової порожнини.

Встановлені причини користування зубними пастами (рис. 3.3).

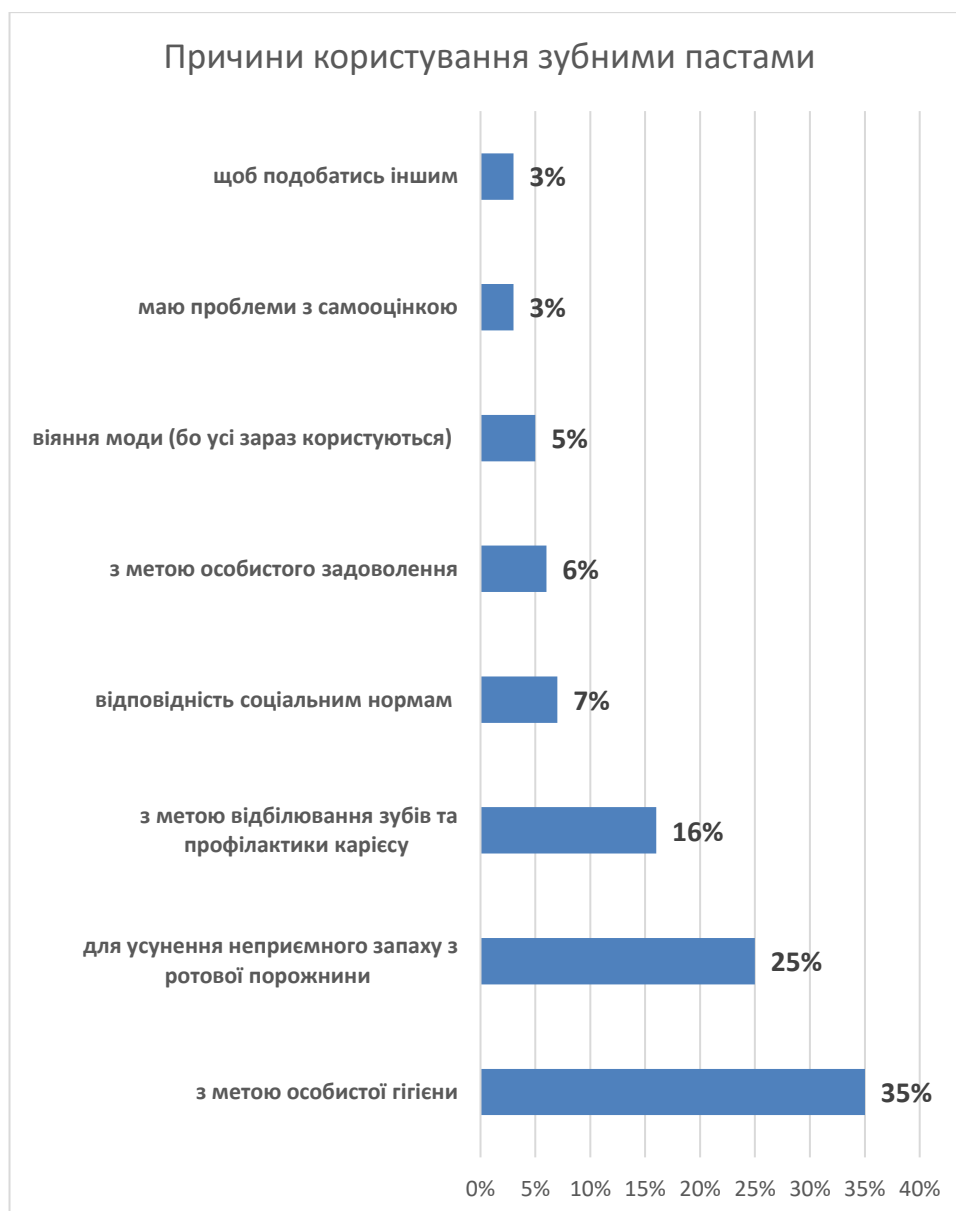

Рис. 3.3 Причини користування зубними пастами

Встановлено, що більшість опитаних користуються зубними пастами з метою особистої гігієни (35%).

Для усунення неприємного запаху з ротової порожнини – 25%. Так, 16% респондентів використовують зубні пасти з метою відбілювання зубів та профілактики карієсу. 7% - відповідність соціальним нормам.

З метою особистого задоволення користуються зубними пастами 6%. Щоб подобатись іншим та мають проблеми з самооцінкою по 3% опитаних.

Встановлена частота користування зубними пастами (рис. 3.4).

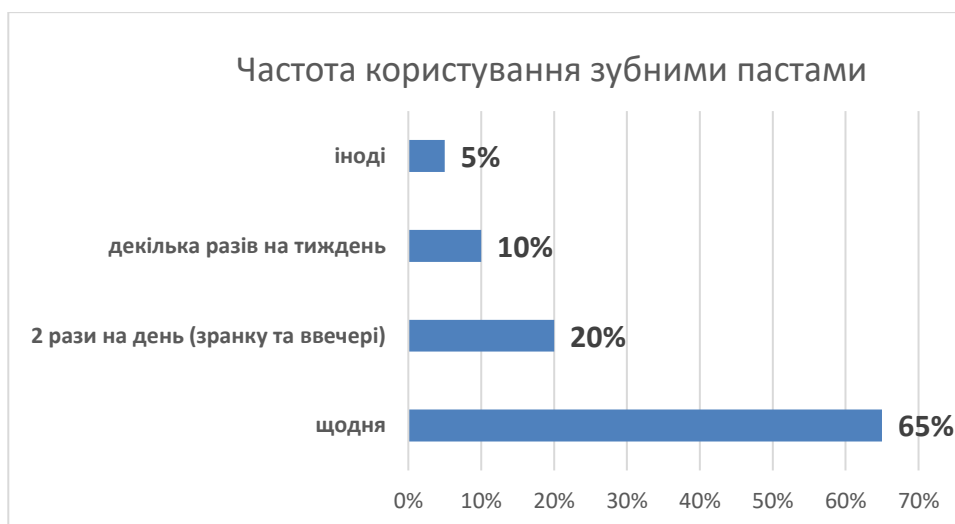

Рис. 3.4 Частота користування зубними пастами

З'ясовано, щодня користуються зубними пастами щодня 65% опитаних. Два рази на день (зранку та ввечері) використовують зубні пасти 20% респондентів. Декілька разів на тиждень 10%. Це обумовлює стійке зростання ринку цих засобів в Україні. Зубні пасти відносяться до товарів гігієни першої необхідності, тому попит на них залишатиметься стабільним. Навіть ті, хто був змушений покинути свій будинок через військові дії, зазвичай кладуть у свою тривожну валізу або рюкзак тюбик зубної пасти.

Визначено види зубних паст, які купують респонденти (рис. 3.5).

Рис. 3.5 Види зубних паст, які купують респонденти

Найчастіше респонденти купують гігієнічні зубні пасти (45%). Такі пасти можуть обрати споживачі самостійно, дивлячись на склад. Так, 30% опитаних купують спеціалізовані (натуральні, для чутливих зубів, відбілюючі, протизапальні, сорбційні) зубні пасти. 25% здобувачів вищої освіти надають перевагу лікувально-профілактичним зубним пастам. Ці пасти підбираються лікарем стоматологом для кожної людини індивідуально.

На рис. 3.6 визначені види спеціалізованих зубних паст, якими користуються споживачі.

Рис. 3.6 Види спеціалізованих зубних паст, якими користуються споживачі

Найчастіше здобувачі вищої освіти купують відбілюючі зубні пасти 35%. Для чутливих зубів придбають пасти 30% респондентів. Однакова кількість опитаних купує натуральні та протизапальні зубні пасти (по 15%). Ці пасти споживачі купують у більшості випадків самостійно без консультації лікаря

стоматолога, що свідчить про низьку обізнаність сучасної молоді щодо правильного вибору зубних паст.

На наступному етапі досліджень встановлено місця, де найчастіше респонденти купують зубні пасту (рис. 3.7).

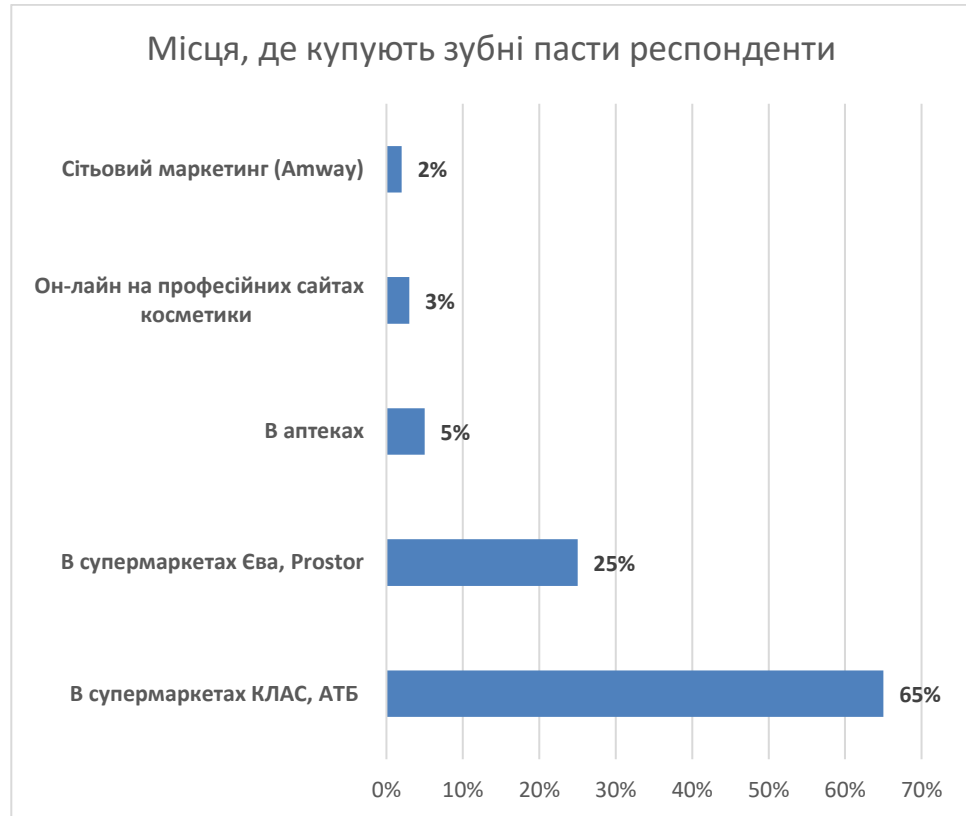

Рис. 3.7 Місця, де найчастіше респонденти купують зубні пасту

Так, переважна більшість 65% опитаних купують зубні пасту в супермаркетах КЛАС, АТБ. У цих місцях споживачі купують зубні пасту без консультації продавця та за власним попереднім досвідом найчастіше або за критерієм ціна. У супермаркетах косметики Єва, Prostor – 25%. В аптеках обирають засоби по догляду за ротовою порожниною лише 5% споживачів. Саме в аптеках може бути надана професійна консультація провізора щодо вибору зубної пасту. Он-лайн на професійних сайтах косметики купують зубні пасту лише 3% споживачів. Сітьовий маркетинг обирають лише 2% респондентів.

Встановлено торгові марки, які найчастіше обирають споживачі (рис. 3.8).

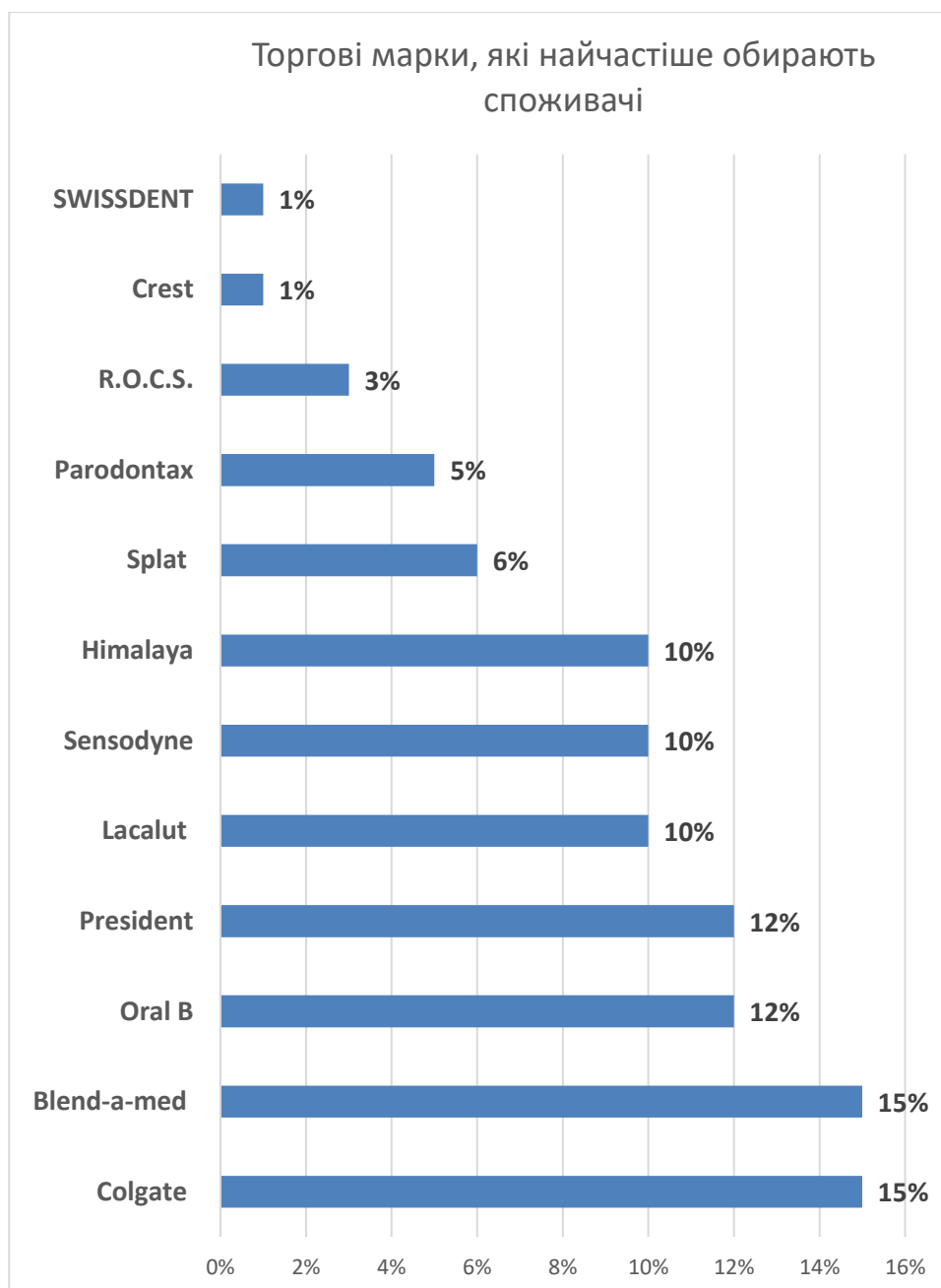

Рис. 3.8 Торгові марки, які найчастіше обирають споживачі

Встановлено, що найбільшим попитом користуються такі торгові марки: Colgate (15%), Blend-a-med (15%), Oral B (12%), President (12%), Lacalut (10%), Sensodyne (10%), Himalaya (10%), Splat (6%), Parodontax (5%). Дані зубні пасти належать до мас-маркету та мають прийнятну ціну для споживачів та сучасну рецептуру, що задовольняє вимоги сучасних споживачів.

Визначена частота зміни торгової марки споживачами (рис. 3.9).

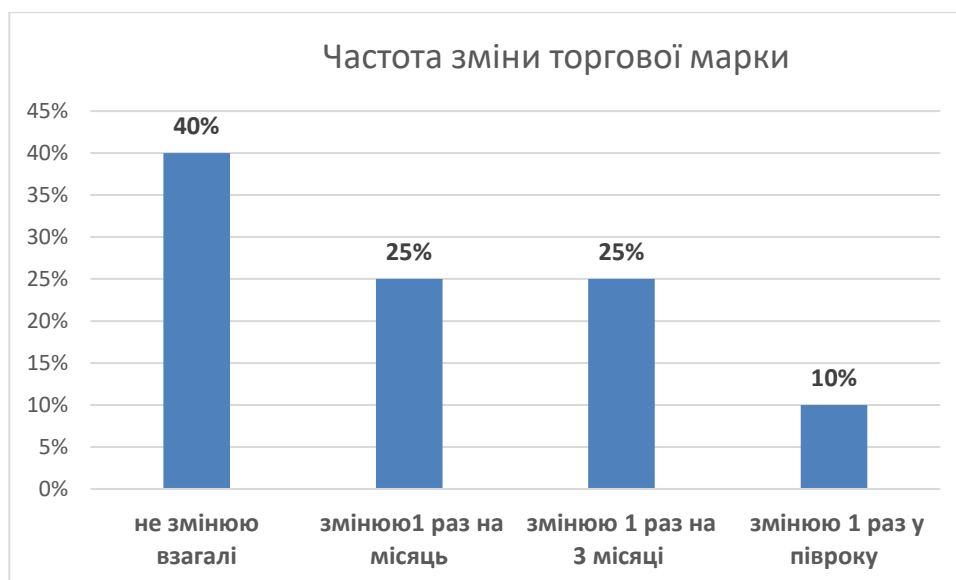

Рис. 3.9 Частота зміни торгової марки споживачами

У ході досліджень з'ясовано, що 40% опитаних не змінюють торгову марку зубної пасти взагалі. Так, 25% респондентів змінюють бренд 1 раз на місяць, 15% - 1 раз на 3 місяці. Отримані дані свідчать про високу лояльність споживачів до торгової марки. Для половини опитаних дана зубна паста відповідає усім очікуваним критеріям.

Встановлено, які пасти обирають найчастіше респонденти (рис. 3.10).

Рис. 3.10 Які пасти обирають найчастіше респонденти

Зубні пасти з хімічним складом купує 75% споживачів. Так, 25% респондентів надають перевагу зубним пастам з натуральним складом з екстрактами трав, що є пропагандою здорового способу життя.

Чи звертають увагу на наявність у складі зубної пасти лаурилсульфат натрію встановлено, що лише 20% опитаних звертають (рис. 3.11). Цей компонент є небезпечним та токсичним компонентом.

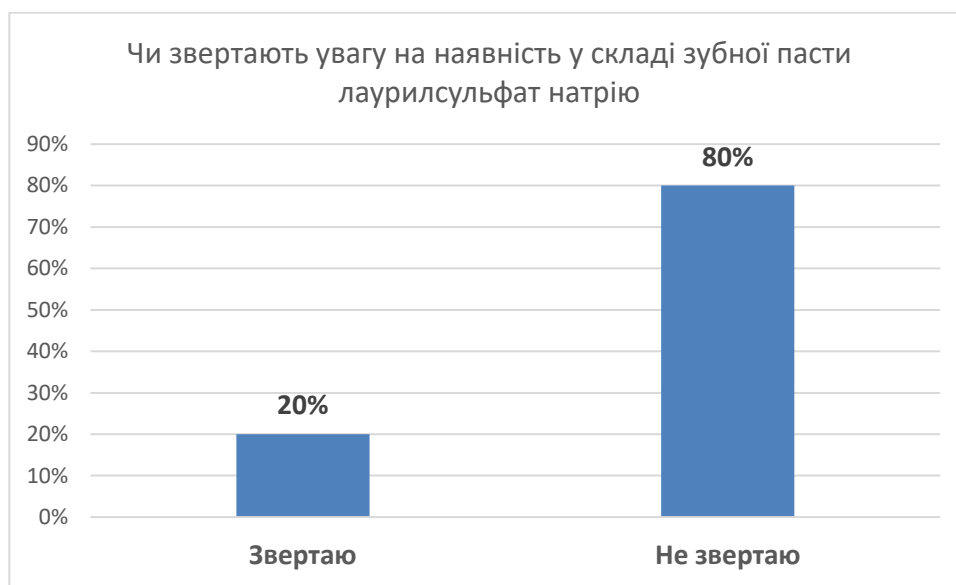

Рис. 3.11 Чи звертають увагу на наявність у складі зубної пасти лаурилсульфат натрію

Визначені критерії вибору зубних паст (рис. 3.12).

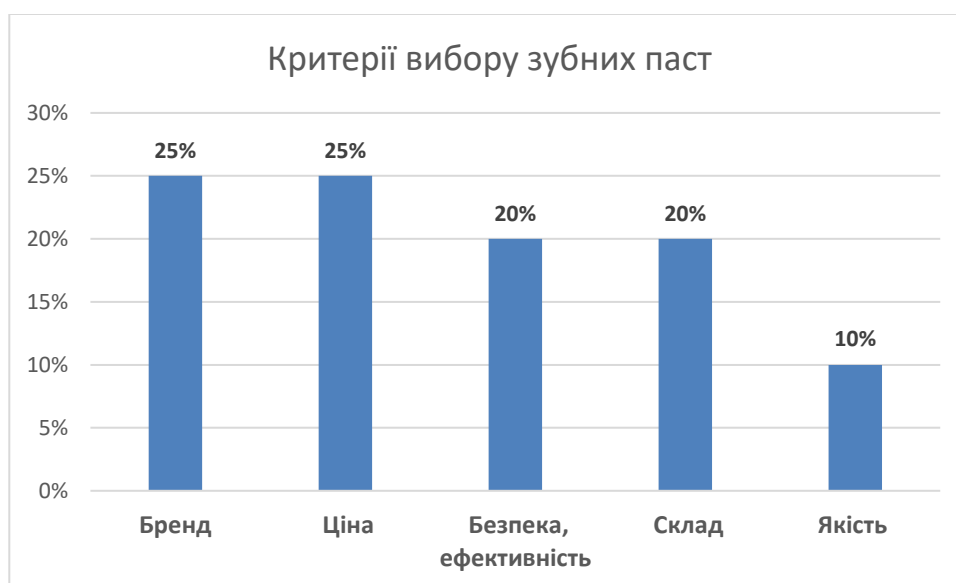

Рис. 3.12 Критерії вибору зубних паст

Для 25% респондентів ціна та бренд є головними критеріями вибору зубних паст. На склад, безпечність та ефективність при виборі зубної пасти звертає увагу 20% споживачів. Оскільки ціна та бренд є пріоритетом вибору зубної пасти для 25%, це і призводить до купівлі зубних паст категорії мас-маркету.

На рис. 3.13 наведено відповіді на питання щодо вибору зубних паст.

Рис. 3.13 Відповіді на питання щодо вибору зубних паст

Для 55% опитаних реклама у ЗМІ суттєво впливає на вибір зубної пасти. Таким чином цей канал розповсюдження інформації є пріоритетним для виробників. На 26% впливає власний попередній досвід. Рекомендації стоматологів є критерієм вибору зубних паст лише для 8% опитаних.

Визначено як часто купують зубні пасти респонденти. Дані наведено на рис. 3.14.

Більшість (65%) здобувачів вищої освіти купують зубні пасти 1 раз на місяць. 1 раз на 15 днів купують пасти 25% опитаних.

Рис. 3.14 Як часто купують зубні пасту респонденти

З'ясовано одноразова прийнятна сума коштів при здійсненні покупки зубних паст (рис. 3.15).

Рис. 3.15 Одноразова прийнятна сума коштів при здійсненні покупки зубної пасту

Так 50 грн готові витратити майже половина опитаних (47%). На жаль, ці пасту належать до мас-маркету і можуть бути неякісними та мати негативний вплив на організм людини при постійному використанні. Так, 100 грн є

прийнятною сумою для 33% споживачів. Сто п'ятьдесят грн витрачає 15% респондентів. Лише 5% опитаних витрачають понад 150 грн.

На наступному етапі досліджень нами встановлено, чи мали негативні наслідки респонденти після використання зубних паст (рис. 3.16).

Рис. 3.16 Чи мали негативні наслідки після користування зубними пастами респонденти

Так, 55% респондентів мали негативні наслідки після користування зубними пастами.

З'ясовано які наслідки можуть бути після використання зубних паст мас-маркету. Дані наведено на рис. 3.17.

Рис. 3.17 Наслідки після використання зубних паст мас-маркету

Серед наслідків після використання більш дешевих зубних паст 35% респондентів мали алергічні реакції. Появу підвищеної чутливості зубів мали 20% опитаних, які вважають що чутливість могла виникнути після частого користування відбілюючими пастами, які можуть стирати емаль. Сухість у ротовій порожнині мали 20% опитаних. Нудота, блювання та біль в епігастрії може бути обумовлені наявністю лимонної кислоти в зубній пасті.

На наступному етапі досліджень нами встановлено, чи знають споживачі про що говорить індекс RDA на тюбику пасти. Дані наведено на рис. 3.18.

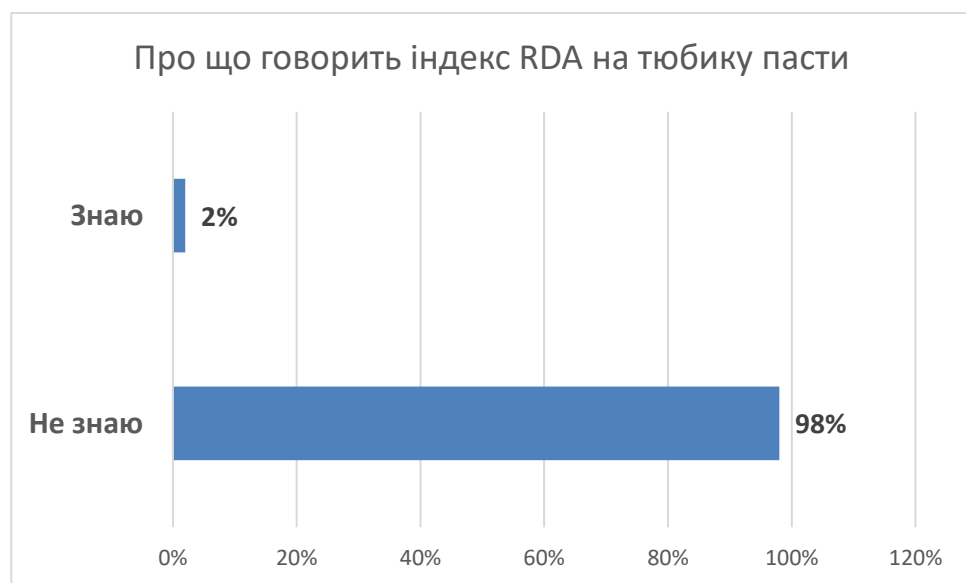

Рис. 3.18 Про що говорить індекс RDA на тюбику пасти

Встановлено, що майже усі опитані (98%) не знають про що говорить індекс RDA на тюбику пасти. Це ще раз свідчить про низьку обізнаність споживачів.

Індекс RDA (Radioactive Dentin Abrasion) – показник стирання зубної емалі відповідно до ISO 11609 – зубних паст. Тобто індекс RDA – це рівень абразивності пасти. Вважається, що RDA більше 70 небезпечно для емалі зубів. Дітям показник не повинен перевищувати 50. Паста з RDA більше 120 призначені для короткочасного застосування.

На рис. 3.19 наведено відповідь на «Які питання Ви задали би стоматологу?».

Рис. 3.19 Які питання задали стоматологу респонденти

Як правильно обрати зубну пасту цікавить майже половину опитаних. Якому бренду надати перевагу вказали 25%. Як часто можна користуватися зубними пастами для відбілювання зубів спитали б 15% респондентів. Як часто можна користуватися електричною зубною щіткою цікавить 10% споживачів. Чи є фтор у складі зубних паст шкідливим вказали лише 5% опитаних. Склад зубних паст не є важливим для опитаних. Відповіді на дане питання свідчать про низьку обізнаність молоді щодо правильного вибору зубних паст.

3.2 Рекомендації щодо правильного вибору та коректного застосування зубних паст

Зростання прихильності сучасної молоді до того, щоб гарно виглядати, посміхатися та не мати неприємного запаху з рота призводить до того, що виробники виробляють зубні пасти з різними ефектами: відбілюючі, протизапальні та інші. Але більшість споживачів не обізнані щодо можливих

негативних наслідків в разі довготривалого застосування однієї ж тієї пасти. Це може призвести до стирання емалі, розвитку алергічних реакцій, нудоти та інших наслідків. Особливо, якщо користуватися зубними пастами мас-маркету.

Тому важливим є вибір зубних паст за критерієм склад та якість.

Проведено інформаційно-просвітницькі заходи для здобувачів вищої освіти 3-5 курсів НФаУ із залученням лікаря-стоматолога. Лікар провів лекцію-бесіду на тему правильного вибору зубних паст та частоти їх використання.

На основі рекомендацій стоматолога розроблено практичні рекомендації щодо правильного вибору зубних паст та їх коректного засосування.

Нижче наведено поради косметолога щодо вибору зубних паст.

Поради стоматолога як правильно обрати зубні пасти:

- Вивчайте уважно склад зубної пасти.
- Краще обирати зубні пасти з натуральними компонентами.
- Яку зубну пасту обрати для відбілювання?

У відбілюючій пасті містяться абразивні компоненти, які допомагають видалити наліт з емалі, а також компоненти, що перешкоджають мінералізації зубних відкладень.

- Як вибрати зубну пасту для чутливих зубів?

У даній пасті повинні бути присутніми солі калію і кальцію.

- Як вибрати зубну пасту проти карієсу?

Головне завдання даної зубної пасти - зміцнення зубної емалі. З цим завданням справляються такі сполуки: фосфати та інші елементи, що сприяють відновленню та зміцненню емалі зубів, фториди, сполуки кальцію. Ці компоненти забезпечують ефективний захист зубів від кореневого карієсу, дентинного, пришийчного.

- Яку зубну пасту вибрати при пародонтозі?

Якщо у вас є схильність до запалення ясен, вам необхідно обрати зубну пасту, що містить кровоспинні, антисептичні, поживні і протизапальні інгредієнти. У таких пастах активно використовуються біологічно активні речовини, ферменти, мінерали, які надають комплексну дію, витяжки натуральних рослин, - зняття запалення, захист від бактерій, регенерація тканин.

- Вибираємо пасту від неприємного запаху. Активним інгредієнтом в такому засобі будуть антисептичні складові.

- Яка паста ефективно захищає від зубного каменю? Якщо у вас є схильність до формування і мінералізації зубних відкладень, то вам підходить така паста. Для засобів проти відкладень характерна висока абразивність і зміст в складі інгібіторів росту кристалів. Дані пасти містять абразивні частинки, тому вона запобігає утворенню нальоту і зміні кольору емалі від нікотину та від інших фарбувальних компонентів кави, соків, чаю.

Висновки до розділу III.

1. У роботі проведення анкетування серед здобувачів вищої освіти 3-5 курсів НФаУ з метою вивчення споживчих переваг щодо використання зубних паст.
2. У ході дослідження встановлено, що 40% респондентів не змінює бренд зубної пасти взагалі, а постійно користується одним тим самим брендом. 25% опитаних змінюють бренд 1 раз на 3 місяці та 1 раз у півроку.
3. Зубні пасти з хімічним складом купує 75% споживачів. При чому наявність лаурилсульфат натрію звертає увагу лише 20% опитаних.
4. Так, 25% респондентів надають перевагу зубним пастам з натуральним складом з екстрактами трав, що є пропагандою здорового способу життя.
5. Для половини респондентів бренд та ціна має вирішальне значення. На склад, безпечність та ефективність при виборі зубної пасти звертає увагу 20% споживачів.
6. Рівень обізнаності сучасних здобувачів вищої освіти щодо вибору зубних паст є недостатнім і потребує покращення.
7. Сформульвані практичні поради щодо коректного вибору та застосування зубних паст допоможуть споживачам правильно обирати дані засоби.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Проведено аналіз літературних джерел і розглянуто класифікацію і склад зубних паст.
2. Сьогодні сучасна молодь використовує різні зубні пасти.
3. Вивчено частоту відвідування лікаря-стоматолога. Тільки коли відчуваю зубну біль і не допомагають ліки відвідують стоматолога 45% респондентів. Отримані дані свідчать про те, що сучасна молодь рідко відвідує стоматолога з метою профілактики і лише у крайніх випадках при сильному болю.
4. Визначені причини використання зубних паст серед респондентів. Встановлено, що більшість опитаних користуються зубними пастами з метою особистої гігієни (35%). Для усунення неприємного запаху з ротової порожнини – 25%. Споживачі регулярно використовують зубні пасти навіть за умов військових дій в Україні. Це обумовлює стійке зростання ринку цих засобів в країні. Споживачі обирають зубну пасту на підставі того, наскільки активно бренд представлений на ринку.
5. З'ясовано, щодня користуються зубними пастами щодня 65% опитаних. Два рази на день (зранку та ввечері) використовують зубні пасти 20% респондентів. Це обумовлює стійке зростання ринку цих засобів в Україні. Зубні пасти відносяться до товарів гігієни першої необхідності, тому попит на них залишатиметься стабільним. Навіть ті, хто був змушений покинути свій будинок через військові дії, зазвичай кладуть у свою тривожну валізу або рюкзак тюбик зубної пасти.
6. Найчастіше респонденти купують гігієнічні зубні пасти (45%). Такі пасти можуть обрати споживачі самостійно, дивлячись на склад. Так, 30% опитаних купують спеціалізовані (натуральні, для чутливих зубів, відбілюючі, протизапальні, сорбційні) зубні пасти. 25% здобувачів

вищої освіти надають перевагу лікувально-профілактичним зубним пастам. Ці пасти підбираються лікарем стоматологом для кожної людини індивідуально.

7. Найчастіше здобувачі вищої освіти купують відбілюючі зубні пасти 35%. Для чутливих зубів придбають пасти 30% респондентів. Однакова кількість опитаних купує натуральні та протизапальні зубні пасти (по 15%). Ці пасти споживачі купують у більшості випадків самостійно без консультації лікаря стоматолога, що свідчить про низьку обізнаність сучасної молоді щодо правильного вибору зубних паст.
8. Переважна більшість 65% опитаних купують зубні пасти в супермаркетах КЛАС, АТБ. У цих місцях споживачі купують зубні пасти без консультації продавця та за власним попереднім досвідом найчастіше або за критерієм ціна.
9. Встановлено, що найбільшим попитом користуються такі торгові марки: Colgate (15%), Blend-a-med (15%), Oral B (12%), President (12%), Lacalut (10%), Sensodyne (10%), Himalaya (10%), Splat (6%), Parodontax (5%). Дані зубні пасти належать до мас-маркету та мають прийнятну ціну для споживачів та сучасну рецептуру, що задовольняє вимоги сучасних споживачів.
10. У ході досліджень з'ясовано, що половина опитаних 50% не змінюють торгову марку зубної пасти взагалі. Так, 25% респондентів змінюють бренд 1 раз на місяць, 15% - 1 раз на 3 місяці. Отримані дані свідчать про високу лояльність споживачів до торгової марки. Для половини опитаних дана зубна паста відповідає усім очікуваним критеріям.
11. Для 25% респондентів ціна та бренд є головними критеріями вибору зубних паст. На склад, безпечність та ефективність при виборі зубної пасти звертає увагу 20% споживачів. Оскільки ціна та бренд є пріоритетом вибору зубної пасти для 25%, це і призводить до купівлі зубних паст категорії мас-маркету.

12. Для 55% опитаних реклама у ЗМІ суттєво впливає на вибір зубної пасти. Таким чином цей канал розповсюдження інформації є пріоритетним для виробників. На 26% впливає власний попередній досвід. Рекомендації стоматологів є критерієм вибору зубних паст лише для 8% опитаних.
13. Так 50 грн готові витратити майже половина опитаних (47%). На жаль, ці пасти належать до мас-маркету і можуть бути неякісними та мати негативний вплив на організм людини при постійному використанні.
14. Серед наслідків після використання більш дешевих зубних паст 35% респондентів мали алергічні реакції. Появу підвищеної чутливості зубів мали 20% опитаних, які вважають що чутливість могла виникнути після частого користування відбілюючими пастами, які можуть стирати емаль. Сухість у ротовій порожнині мали 20% опитаних. Нудота, блювання та біль в епігастрії може бути обумовлені наявністю лимонної кислоти в зубній пасті.
15. Встановлено, що майже усі опитані (98%) не знають про що говорить індекс RDA на тюбику пасти. Це ще раз свідчить про низьку обізнаність споживачів. Індекс RDA (Radioactive Dentin Abrasion) – показник стирання зубної емалі. Тобто індекс RDA – це рівень абразивності пасти. Вважається, що RDA більше 70 небезпечно для емалі зубів. Дітям показник не повинен перевищувати 50. Пасти з RDA більше 120 призначені для короткочасного застосування.
16. Визначено, які питання задали стоматологу респонденти. Як правильно обрати зубну пасту цікавить майже половину опитаних. Якому бренду надати перевагу вказали 25%. Як часто можна користуватися зубними пастами для відбілювання зубів спитали б 15% респондентів. Як часто можна користуватися електричною зубною щіткою цікавить 10% споживачів. Чи є фтор у складі зубних паст шкідливим вказали лише 5% опитаних. Склад зубних паст не є

важливим для опитаних. Відповіді на дане питання свідчать про низьку обізнаність молоді щодо правильного вибору зубних паст.

17. Оскільки наразі існує тенденція здорового способу життя із застосуванням натуральних продуктів, це дає компаніям-виробникам зубних паст розробляти нові продукти з використанням натуральних інгредієнтів для збільшення своєї частки на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. A.H. Nobbs, Y. Zhang, A. Khammanivong, M.C. Herzberg. Streptococcus gordonii Hsa environmentally constrains competitive binding by Streptococcus sanguinis to saliva-coated hydroxyapatite. J. Bacteriol., 189 (2019), pp. 3106-3114.
2. A.M.L. Pedersen, M. Darwish, J. Nichoson, M.I. Edwards, A.K. Gupta, D. Belstrom. Gingival health status in individuals using different types of toothpaste. J. Dent., 80 (2021).
3. Beri.G.C., (2015), “Marketing Research”, Tata McGraw Hill, New Delhi.
4. C. Dawes, A.M. Pedersen, A. Villa, J. Ekström, G.B. Proctor, A. Vissink, D. Aframian, R. McGowan, A. Aliko, N. Narayana, Y.W. Sia, R.K. Joshi, S.B. Jensen, A.R. Kerr, A. Wolff. The functions of human saliva: a review sponsored by the world workshop on oral medicine VI. Arch. Oral Biol., 60 (2021), pp. 863-874,
5. C. Hannig, B. Spitzmüller, H.C. Lux, M. Altenburger, A. Al-Ahmad, M. Hannig. Efficacy of enzymatic toothpastes for immobilisation of protective enzymes in the in situ pellicle. Arch. Oral. Biol., 55 (2020), pp. 463-469.
6. D.F. Kinane, R. Attström. Advances in the pathogenesis of periodontitis. Group B consensus report of the fifth European workshop in periodontology. J. Clin. Periodontol., 32 (Suppl 6) (2015), pp. 130-131.
7. Davar.R.S. (2017), “Modern Marketing Management”, Progressive Publications, Hemkunt Press, Bombay.
8. E. Fuller, J. Steele, R. Wyatt, N. Nuttal. Oral health and function – a report from the adult dental health survey. I. O’Sullivan, D. Leader (Eds.), The NHS Information Centre, 2011 (2019).
9. F. Lippert. An introduction to toothpaste- its purpose, history and ingredients. Monogr. Oral Sci., 23 (2023), pp. 1-14.
10. F.A. van der Weijden, D.E. Slot. Efficacy of homecare regimens for mechanical plaque removal in managing gingivitis a meta review

11. Frequency distribution of individuals aged 20-70 years according to severity of periodontal disease. *Community Dent. Oral. Epidemiol.*, 10 (2021), pp. 187-192.
12. Gandhi.J.C., (2016), "Marketing a Management Introduction", Tata McGraw Hill, New Delhi.
13. H. Løe, A. Anerud, H. Boysen, E. Morrison. Natural history of periodontal disease in man. Rapid, moderate and no loss of attachment in Sri Lankan laborers 14 to 46 years of age. *J. Clin. Periodontol.*, 13 (1986), pp. 431-445.
14. H. Løe, E. Theilade, S.B. Jensen. Experimental gingivitis in man. *J. Periodontol.*, 36 (1965), pp. 177-187, 10.1902/jop.1965.36.3.177
15. Hawkins & Roger J. Best, (2018), "Consumer Behaviour – Building Marketing Strategy", Tata McGraw Hill, New Delhi.
16. Henry Assael & Michael R. Solomon, (2012), "Consumer Behaviour Buying Having and Being", Prentice Hall of India (P) Ltd., New Delhi.
17. J. Serrano, M. Escribano, S. Roldán, C. Martín, D. Herrera. Efficacy of adjunctive anti-plaque chemical agents in managing gingivitis: a systematic review and meta-analysis. *J. Clin. Periodontol.*, 42 (Suppl. 16) (2020), pp. S77-S91.
18. J.M. Moran. Home-use oral hygiene products: mouthrinses
19. K. Hojo, S. Nagaoka, T. Ohshima, N. Maeda. Bacterial interactions in dental biofilm development. *J. Dent. Res.*, 88 (2019), pp. 982-990.
20. K.P. Hioe, G.A. van der Weijden. The effectiveness of self-performed mechanical plaque control with triclosan containing dentifrices. *Int. J. Dent. Hyg.*, 3 (2020), pp. 192-204.
21. L. Chahine, N. Sempson, C. Wagoner. The effect of sodium lauryl sulfate on recurrent aphthous ulcers: a clinical study. *Compend. Contin. Educ. Dent.*, 18 (2019), pp. 1238-1240.
22. L.S. Al-Harathi, M.P. Cullinan, J.W. Leichter, W.M. Thomson. The impact of periodontitis on oral health-related quality of life: a review of the evidence from observational studies. *Aust. Dent. J.*, 58 (2013), pp. 274-277, 10.1111/adj.12076

- 23.M. Addy, P.M. Dummer, G. Griffiths, R. Hicks, A. Kingdon, W.C. Shaw.
Prevalence of plaque, gingivitis and caries in 11-12-year-old children in South Wales. *Community Dent. Oral. Epidemiol.*, 14 (2016), pp. 115-118.
T.Jordan Hugoson.
- 24.M. Addy, S. Jenkins, R. Newcombe. Studies on the effect of toothpaste rinses on plaque regrowth. (I). Influence of surfactants on chlorhexidine efficacy. *J. Clin. Periodontol.*, 16 (2019), pp. 380-384.
- 25.M. Midda, M.W. Cooksey. Clinical uses of an enzyme-containing dentifrice. *J. Clin. Periodontol.*, 13 (2020), pp. 950-956.
- 26.Murthy .D.B.N. (2021), “Consumer & Quality”, New Age International (P) Ltd., Publishers, New Delhi.
- 27.N.P. Lang. Commentary: bacteria play a critical role in the etiology of periodontal disease. *J. Periodontol.*, 85 (2020), pp. 211-213.
- 28.Neelamegam.S.(2020),”Marketing Management and the Indian Economy”, Vikas Thacker &Co., Bombay.
Periodontology, 48 (2008) (2020), pp. 42-53.
- 29.R. Lobene, T. Weatherford, N. Ross, R. Lamm, L. Menaker. A modified gingival index for use in clinical trials. *Clin. Prev. Dent.*, 8 (2018), pp. 3-6.
- 30.Ramaswamy.V.S. & Namakumari.S 2021,“Marketing Management”, Rejiv Beri for Macmillan Indian Ltd., New Delhi.
- 31.S. Jenkins, M. Addy, R. Newcome. Triclosan and sodium lauryl sulphate mouthrinses. (II). Effects of a 4-day plaque regrowth. *J. Clin. Periodontol*, 18 (2022), pp. 145-148.
- 32.S. Kumar, S. Patel, J. Tadakamadla, H. Tibdewal, P. Duraiswamy, S. Kulkarni. Effectiveness of a mouthrinse containing active ingredients in addition to chlorhexidine and triclosan compared with chlorhexidine and triclosan rinses on plaque, gingivitis, supragingival calculus and extrinsic staining. *Int. J. Dent. Hyg.*, 11 (2023), pp. 35-40.
- 33.S. Paraskevas, G.A. van der Weijden. A review of the effects of stannous fluoride on gingivitis. *J. Clin. Periodontol.*, 33 (2016), pp. 1-13.

- 34.S. Sälzer, N.A. Rosema, E.C. Martin, D.E. Slot, C.J. Timmer, C.E. Dörfer, G.A. van der Weijden. The effectiveness of dentifrices without and with sodium lauryl sulfate on plaque, gingivitis and gingival abrasion—a randomized clinical trial. *Clin. Oral. Investig.*, 20 (2021), pp. 443-450.
- 35.S.C. Cortelli, J.R. Cortelli, H. Shang, R. Costa, C.A. Charles. Gingival health benefits of essential-oil and cetylpyridinium chloride mouthrinses: a 6-month randomized clinical study. *Am. J. Dent.*, 27 (2020), pp. 119-126.
- 36.S.U. Gorr. Antimicrobial peptides of the oral cavity. *Periodontology*, 51 (2019), pp. 152-180
- 37.Suja R.Nair,(2022),”Consumer behaviour in Indian Perspective”, Mrs.Meena Pandey for Himalaya Publishing House, Mumbai
- 38.W. van’ t Hof, E.C. Veerman, A.V. Nieuw Amerongen, A.J. Ligtenberg. Antimicrobial defence systems in saliva. *Monogr. Oral Sci.*, 24 (2021), pp. 40-51.

Національний фармацевтичний університет

Факультет медико-фармацевтичних технологій
Кафедра косметології і ароматології
Ступінь вищої освіти магістр
Спеціальність 226 Фармація, промислова фармація
Освітня програма Технології парфюмерно-косметичних засобів

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувачка кафедри
косметології і ароматології

Оксана РЯБОВА
«01» вересня 2023 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Марини ВАРДАНЯН

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Вивчення споживчих переваг зубних паст серед мешканців України»
керівник кваліфікаційної роботи: Ольга Філіпцова, д.біол.н., професор
затверджений наказом НФаУ від «01» листопада 2023 року № 242
2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи: грудень 2023 р.
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: кваліфікаційна робота викладена на 46 сторінках, включає 19 рисунків та містить 38 джерел наукової літератури.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):
провести аналіз літературних джерел щодо комплексного догляду за ротовою порожниною;
розглянути еволюцію зубних паст, визначити її склад та види; провести анкетування серед
здобувачів вищої освіти 3-5 курсів Національного фармацевтичного університету; провести
суб'єктивну оцінку впливу зубних паст на організм людини; надати практичні рекомендації
для споживачів зубних паст щодо правильного вибору та коректного застосування.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):
таблиць – , рисунків – 19

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ, посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1.	Ольга ФІЛІПЦОВА, професор закладу вищої освіти кафедри косметології і ароматології	01.09.23	01.09.23
2.	Ольга ФІЛІПЦОВА, професор закладу вищої освіти кафедри косметології і ароматології	25.09.23	25.09.23
3.	Ольга ФІЛІПЦОВА, професор закладу вищої освіти кафедри косметології і ароматології	02.10.23	02.10.23

7. Дата видачі завдання: «01» вересня 2023 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів кваліфікаційної роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел.	вересень	виконано
2.	Розробка методології дослідження.	вересень	виконано
3.	Дослідження класифікації та складу зубних паст.	вересень	виконано
4.	Розробка анкет та проведення досліджень, які спрямовані на вивчення використання зубних паст	жовтень	виконано
5.	Узагальнення та загальні рекомендації використання зубних паст	жовтень	виконано
6.	Викладення основного матеріалу.	жовтень	виконано
7.	Оформлення кваліфікаційної роботи.	листопад	виконано
8.	Підготовка тез до конференції	листопад	виконано
9.	Підготовка тексту доповіді та презентації до захисту	грудень	виконано
10.	Підготовка та представлення кваліфікаційної роботи до ЕК НФаУ. Підготовка до захисту.	січень	виконано

Здобувачка вищої освіти
Керівник кваліфікаційної роботи

Марина ВАРДАНЯН
Ольга ФІЛІПЦОВА

ВИТЯГ З НАКАЗУ № 242
по Національному фармацевтичному університету
від 01 листопада 2023 року

Затвердити тему, керівника та рецензента кваліфікаційної роботи здобувачу вищої освіти заочної форми здобуття освіти факультету медико-фармацевтичних технологій НФаУ 2024 року випуску:

№ з/п	Прізвище, ім'я по батькові здобувача вищої освіти	Тема кваліфікаційної роботи (українською мовою)	Тема кваліфікаційної роботи (англійською мовою)	Керівник кваліфікаційної роботи	Рецензент кваліфікаційної роботи
1.	Варданян Марина Юріївна	Вивчення споживчих переваг зубних паст серед мешканців України	Study of consumer preferences of toothpastes among the population of Ukraine	проф. Філіпцова О. В.	проф. Баранова І.І.

ПІДСТАВА: службова записка завідувача кафедри про затвердження теми кваліфікаційної роботи, керівника та рецензента.

З оригіналом згідно:

Декан факультету медико-фармацевтичних технологій О.І. Набока

ВИСНОВОК

Комісії з академічної доброчесності про проведену експертизу щодо академічного плагіату у кваліфікаційній роботі здобувача вищої освіти

№ 124894 від «27» грудня 2023 р.

Проаналізувавши випускну кваліфікаційну роботу за магістерським рівнем здобувачки вищої освіти заочної форми навчання Варданян Марини Юріївни, 6 курсу, _____ групи, спеціальності 226 Фармація, промислова фармація, на тему: «Вивчення споживчих переваг зубних паст серед мешканців України / Study of consumer preferences of toothpastes among the population of Ukraine», Комісія з академічної доброчесності дійшла висновку, що робота, представлена до Екзаменаційної комісії для захисту, виконана самостійно і не містить елементів академічного плагіату (копіляції).

Голова комісії,

професор

Інна ВЛАДИМИРОВА

2%

9%

ВІДГУК

**наукового керівника на кваліфікаційну роботу ступеня вищої освіти
магістр, спеціальності 226 Фармація, промислова фармація
Марини ВАРДАНЯН**

на тему: «Вивчення споживчих переваг зубних паст серед мешканців України».

Актуальність теми. Гігієна відіграє важливу роль у нашому повсякденному житті. Для здорового життя зубам слід приділяти велику увагу. Рот і його основні складові зуби, язик повинні отримувати найкращий догляд. Збереження зубів впродовж життя є дуже важливим для кожної людини. Як стверджують стоматологи, стан зубів лише на 15% залежить від харчування та спадковості. При цьому найважливіший вплив має гігієна. Усім без винятку потрібно регулярно приділяти увагу правильному догляду за порожниною рота. Систематичне чищення із застосуванням грамотно підібраних засобів – це найкращий спосіб профілактики стоматологічних хвороб. Рівень обізнаності споживачів щодо вибору зубної пасти є недостатнім і потребує покращення.

Практична цінність висновків, рекомендацій та їх обґрунтованість. Цільову аудиторію проведеного дослідження складають здобувачі вищої освіти 3-5 курсів НФаУ. Важливим було звернути їхню увагу при використанні зубних паст мас-маркету на можливий негативний вплив цих засобів на організм людини. На наступному етапі наших досліджень вивчено склад зубних паст. Сформульвані практичні поради по коректному використанню зубних паст допоможуть споживачам правильно обирати зубні пасти.

Оцінка роботи. Роботу виконано на високому професійному рівні, розв'язано поставлені цілі та впроваджено завдання дослідження. Методологія дослідження базувалась на аналізі праць вітчизняних і зарубіжних учених, отриманих з мережі Інтернет, та маркетингової інформації отриманої за допомогою анкетування здобувачів вищої освіти 3-5 курсів НФаУ. Автором виконано весь обсяг досліджень: проведено анкетування, проведено обробку та аналіз отриманої інформації, складена база даних та вироблена її статистична обробка.

Загальний висновок та рекомендації про допуск до захисту. При проведенні експерименту Марина ВАРДАНЯН продемонструвала гарні знання в сфері практичної косметології та справилась з поставленою задачею, виявивши при цьому здібності до проведення самостійних досліджень. Роботу рекомендовано до захисту.

Науковий керівник _____

Ольга ФІЛІПЦОВА

«08» грудня 2023 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу ступеня вищої освіти магістр, спеціальності 226
Фармація, промислова фармація

Марини ВАРДАНЯН

на тему: «Вивчення споживчих переваг зубних паст серед мешканців України».

Актуальність теми. Гігієна відіграє важливу роль у нашому повсякденному житті. Для здорового життя зубам слід приділяти велику увагу. Збереження зубів є дуже важливим для кожної людини. У давні часи зубної пасти не було. Наші предки чистили зуби за допомогою натуральних інгредієнтів. Зубна паста використовується для захисту зубів, для запобігання карієсу та усунення неприємного запаху з рота. Завдяки сучасним інноваціям ринок зубних паст постійно зростає. Ринок зубних паст є імпортозалежним. Частка вітчизняного виробника складає менше 10%.

Теоретичний рівень роботи. У кваліфікаційній роботі проведено аналіз сучасних джерел інформації щодо ринку зубних паст. Складено анкету для споживачів. Проведена статистична обробка отриманих даних та наведено загальні висновки щодо використання зубних паст серед мешканців України.

Пропозиції автора з теми дослідження. Враховуючи споживацькі переваги зубних паст, автором була наведена концепція досліджень, яка дозволила розробити рекомендації використання зубних паст споживачами. Вибрано об'єкти досліджень, які обумовлюють ефективність дослідження споживацьких переваг зубних паст. Відпрацьовано основні методи досліджень, які дозволяють проаналізувати розповсюдженість використання зубних паст мешканцями України.

Практична цінність висновків, рекомендацій та їх обґрунтованість. Отримані результати є основою використання програм лояльності щодо споживачів, які купують зубні пасти.

Недоліки роботи. Незважаючи на загальний високий рівень виконання кваліфікаційної роботи, авторіві не вдалося уникнути незначних стилістичних помилок, які не зменшують наукової і практичної цінності отриманих результатів.

Загальний висновок і оцінка роботи. Робота виконана на високому професійному рівні, відповідає усім вимогам і може бути представлена в Екзаменаційну комісію для захисту.

Рецензент _____

проф. Інна БАРАНОВА

«12» грудня 2023 р.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Витяг з протоколу
засідання кафедри косметології і ароматології НФаУ
№ 11 від 18 грудня 2023 року**

Голова: завідувач кафедри, кандидат мед. наук, доц. Рябова О.В.

Секретар: доц. Мартинюк Т.В.

ПРИСУТНІ: зав. каф., доц. Рябова О.В., проф. Башура О.Г., проф. Філіпцова О.В., доц. Мартинюк Т.В., доц. Петровська Л.С., доц. Пасічник О.В., ас. Ковальчук К.О.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Про представлення до захисту в Екзаменаційну комісію кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти випускного курсу НФаУ 2024 року випуску

СЛУХАЛИ: Про представлення до захисту в Екзаменаційній комісії кваліфікаційної роботи на тему: «Вивчення споживчих переваг зубних паст серед мешканців України» здобувачки вищої освіти випускного курсу НФаУ 2024 року випуску Марини ВАРДАНЯН

Науковий керівник проф. Ольга ФІЛІПЦОВА

Рецензент проф. Інна БАРАНОВА

УХВАЛИЛИ: Рекомендувати до захисту кваліфікаційну роботу здобувачки вищої освіти б курсу 01 групи Марини ВАРДАНЯН

(прізвище, ім'я)

на тему: «Вивчення споживчих переваг зубних паст серед мешканців України»

Голова

завідувач кафедри,

кандидит мед. наук, доц.

(підпис)

Оксана РЯБОВА

Секретар

доцент

(підпис)

Тетяна МАРТИНЮК

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Направляється здобувачка вищої освіти Марина ВАРДАНЯН до захисту кваліфікаційної роботи за галуззю знань 22 Охорона здоров'я спеціальністю 226 Фармація, промислова фармація освітньою програмою Технології парфумерно-косметичних засобів на тему: «Вивчення споживчих переваг зубних паст серед мешканців України»

Кваліфікаційна робота і рецензія додаються.

Декан факультету _____ / Ольга НАБОКА /

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Здобувачка вищої освіти Марина ВАРДАНЯН продемонструвала гарні знання в сфері практичної косметології та справилась з поставленою задачею, виявивши при цьому здібності до проведення самостійних досліджень.

Керівник кваліфікаційної роботи

Ольга ФІЛІПЦОВА

«05» грудня 2023 р.

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційну роботу розглянуто. Здобувачка вищої освіти Марина ВАРДАНЯН допускається до захисту даної кваліфікаційної роботи в Екзаменаційній комісії.

Завідувачка кафедри
косметології і ароматології

Оксана РЯБОВА

«15» грудня 2023 року

Кваліфікаційну роботу захищено

у Екзаменаційній комісії

« ____ » _____ 2024 р.

З оцінкою _____

Голова Екзаменаційної комісії,

доктор медичних наук, професор

_____ /Людмила БОЛОТНА/